

Pirityiset

Toimintasuunnitelma ja talousarvio 2025

Pirityiset ry

1 YLEISTÄ	3
2 TIIVISTELMÄ TAVOITTEISTA JA TOIMENPITEISTÄ VUODELLE 2025	5
2.1 Yhdistystoiminta	5
2.2 Leader-toiminta	5
2.3 Aluekehitystoiminta	6
3 YHDISTYSTOIMINTA	7
3.1 Sääntömääräiset kokoukset	7
3.2 Jäsenistö	7
3.3 Yhdistyksen hallitus	7
3.4 Nuorten kannustustuki	8
4 LEADER-TOIMINTA	9
4.1 Leader-toimisto ja henkilöstö	9
4.2 Osaamisen lisääminen, koulutus	9
4.3 Tilaisuudet ja tapahtumat	10
4.4 Viestintä	10
4.5 Juurista voimaa –strategia kaudelle 2023–2027	11
4.2 Omat hankkeet: Toimintaraha & Siirtymäkauden toimintaraha	12
5 ALUEKEHITYS	14
5.1 Sidosryhmätoiminta	14
5.2 Leader-yhteistyö	14
5.3 Nuoriso Leader -rahoitus	15
5.4 Suunnitteilla olevat omat hankkeet	15
6 SEURANTA JA ARVIOINTI	16
6.1 Ulkoinen arviointi kausista 2014–2022	16
7 TALOUS	17
7.1 Leader-toiminta	17
7.2 Yhdistystoiminta	17
7.3 Stipendi-tili, Nuorten kannustustuki	17
7.4 Nuoriso Leader	18
7.5 Aluekehitys	18

1 YLEISTÄ

1.1 Yhdistys

Pirityiset ry on maaseudun kehittämissyhteistyö, joka on perustettu vuonna 1997 ja se toimii Keski-Pohjanmaan alueella Halsualla, Kaustisella, Lestijärvellä, Perhossa, Toholammilla ja Vetelissä sekä Kokkolan kaupungin Kälviällä, Lohtajalla ja Ullavassa.

Yhdistyksen tarkoituksena on kannustaa toiminta-alueensa toimijoita yhteistyöhön alueensa kehittämiseksi ja maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämiseksi sekä lisätä paikalliseen ja maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista ja kokemusten vaihtoa eri maaseutualueiden välillä kansainvälinen yhteistyö mukaan lukien. Pirityiset aktivoi, neuvoo ja opastaa alueensa toimijoita sekä rahoittaa erilaisia kehittämistoimenpiteitä. Pirityiset tekee yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa innostaen ja tiedottaen erilaisista hankerahoituksista sekä kannustaen hankkeiden toteuttamiseen.

1.2 Leader-toimintaryhmä

Leader-ryhmät ovat maaseudun kehittämissyhteistyöryhmiä, joissa ovat mukana alueen asukkaat ja aluetta kehittävät yhteisöt, kuten järjestöjä, yrityksiä ja alueen kunnat. Leader-ryhmiä on kaikilla Suomen maaseutualueilla, ja Leader-rahoituksen piirissä on yhteensä runsaat 2,5 miljoonaa maaseutuasukasta.

Maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt Pirityiset ry:n yhdeksi Leader-ryhmäksi, eli paikalliseksi toimintaryhmäksi rahoituskaudelle 2023–2027 paikallisella kehittämisstrategiallaan ”Juurista voimaa. Leader Pirityiset kehittämisohjelma 2023–2027”. Leader-toiminnalla eli yhteisölähtöisellä paikallisella kehittämisellä toteutetaan osaltaan Suomen CAP-suunnitelmaa. Paikallisilla toimilla parannetaan maaseudun elinvoimaisuutta, kehitetään paikallisia palveluja ja elinkeinoja, tuetaan mikroyrityksiä ja yrittäjyyttä ja lisätään osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Leader-toiminta on ihmisten ja yhteisöjen aktivointia ja neuvontaa sekä rahoitusta ideoiden toteuttamiseksi.

Koko Leader-toiminnan rahoitus CAP-suunnitelmassa on 230 miljoonaa euroa, josta 43 prosenttia tulee EU:lta, 37 prosenttia valtiolta ja 20 prosenttia Leader-alueiden kunnilta. Tästä kokonaisuudesta Leader-ryhmä Pirityiset ry:lle myönnetty suuntaa antava rahoituskehys rahoituskaudelle 2023–2027 on yhteensä 3 645 000 euroa julkista rahoitusta, josta paikallista kehittämisstrategiaa toteuttavien toimien (hankerahoitus) osuus on 2 775 000 euroa ja toimintarahen osuus 870 000 euroa. Pirityiset toteuttaa kehittämisstrategiaansa aktivoimalla alueen asukkaita kehittämistoimintaan, tarjoamalla hankeneuvontaa, myöntämällä Leader-tukea paikallisiin kehittämis- ja investointihankkeisiin sekä yritystukiin.

1.3 Aluekehitys

Kehittämisyhdistys Pirityiset ry toimii myös aluekehittäjän roolissa, ja voi tarvittaessa hallinnoida omia hankkeita, joilla tuetaan paikallisen kehittämisstrategian toteutumista.

2 TIIVISTELMÄ TAVOITTEISTA JA TOIMENPITEISTÄ VUODELLE 2025

2.1 Yhdistystoiminta

Yhdistyksen omaan toimintaan kuuluu yhdistyksen hallinto, yhdistyksen ja sen toiminnan näkyvyyden sekä tunnettavuuden lisääminen, jäsenistön sitouttaminen toimintaan ja yhdistyksen oma varainhankinta.

- Pirityisten hallitustyöskentely koetaan mielekkäänä ja merkittävä
- Hallituspaikat kiinnostavat alueen asukkaita ja niitä tavoitellaan aktiivisesti
- Hallituksen ja työryhmien työskentely on säännöllistä ja tehokasta
- Kasvatetaan yhdistyksen tunnettuutta ja jäsenmäärää

2.2 Leader-toiminta

Leader -toimintaan kuuluu aktivointi, neuvonta ja Leader-rahoituksen myöntäminen, tiedottaminen, Leader-verkostotoiminta sekä Leader-toimintaan kuuluva hallinnointi, seuranta ja arviointi.

Aktivointi, neuvonta ja toiminta (sis. viestintä ja tiedottaminen)

- Hanketoimijoille, yrittäjille ja muille sidosryhmille järjestetään infotilaisuuksia sekä koulutusta strategiasta, tukimuodoista ja Leader-toiminnan mahdollisuuksista
- Järjestetään omia ja ollaan mukana sidosryhmien tilaisuuksissa ja tapahtumissa
- Neuvontapalveluja ja hankeprosessia selkeytetään palvelumuotoilun keinoin
- Aktivointia suunnataan teemoihin, joista vähemmän hakemuksia ja tarvittaessa toteutetaan omia hankkeita näihin teemoihin liittyen

Viestintä & tiedottaminen

- Leader- toiminnasta ja rahoitusmahdollisuuksista viestitään monipuolisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa
- Viestinnässä tuodaan esiin hyviä esimerkkejä paikallisesta kehittämisestä
- Parannetaan kotisivujen toiminnallisuutta
- Toiminnasta ja sen tuloksista tiedotetaan laajasti
- Tiivistetään yhteistyötä alueviestijän kanssa
- Kehitetään mediayhteistyötä

Osaamisen ja laatutyön kehittäminen

- Yhdistyksen työntekijät ja hallituksen jäsenet osallistuvat koulutuksiin
- Laatukäsikirja päivitetään ja jalkautetaan se käytännön toiminnan työkaluksi

2.3 Aluekehitystoiminta

Aluekehitystoiminta on hankkeiden toteuttamista joko Leader-rahoitteisina tai muiden rahoituslähteiden kautta haettuna. Aluekehitystoiminta on myös vaikuttamista verkostoyhteistyön ja viestinnän kautta.

- Tiivistetään yhteistyötä ja tiedonvaihtoa Kalaleaderin kanssa
- Lisätään kansainvälistä yhteistyötä
- Käynnistetään oma hanke maaseudun nuorten aktivoimiseksi, jossa mm. luodaan Pirityisten toiminta-alueelle Nuoriso Leader -toimintamalli
- Tiivistetään yhteistyötä kuntien kanssa
- Jaetaan ulkoisen arvioinnin kautta saatuja tuloksia ja hyviä käytäntöjä

3 YHDISTYSTOIMINTA

3.1 Sääntömääräiset kokoukset

Yhdistys järjestää sääntöjen mukaisesti vuoden aikana kaksi varsinaista kokousta. Kevätkokous pidetään tammi-toukokuussa ja syyskokous syys-joulukuussa. Kevätkokouksessa keskitytään sääntöjen mukaisesti pääasiassa talousasioihin ja syyskokouksessa toimintasuunnitelmaan sekä hallituksen henkilövalintoihin.

3.2 Jäsenistö

Jäsenistön yhteydenpitovälineenä käytetään jäsenkirjettä, joka lähetetään kaksi kertaa vuodessa. Jäsenille lähetetään vuosikokouskutsut sekä jäsenmaksulasku kirjeitse. Yhdistyksen jäsenmäärä 30.10.2024 on 137 jäsentä, joista yhdistyksiä on 53, yrityksiä 16 ja henkilöjäseniä 67. Vuoden 2025 tavoitteena on lisätä tietoa yhdistyksen jäsenyydestä, jäsenten merkityksestä ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä kasvattaa yhdistyksen jäsenmäärää. Kehitetään jäsenille suunnattua toimintaa.

3.3 Yhdistyksen hallitus

Pirityiset ry:n asioita ja tehtäviä hoitaa hallitus sekä palkatut työntekijät. Hallitus vastaa Pirityiset ry:n taloudesta, toiminnan linjauksista ja työnantajatehtävistä sekä Juurista voimaa -strategian toteutumisesta, hyväksyttävien hankkeiden arvioinnista, ohjelmakauden toimeenpanosta ja uusien toimintamallien kehittämisestä. Yhdistyksen hallitus valitaan sääntöjen mukaan kolmikantaperiaatteella. Yksi kolmasosa hallituksen jäsenistä edustaa julkista tahoa, yksi kolmasosa yhdistyksiä ja yrityksiä ja yksi kolmasosa maaseudun paikallisia toimijoita, jotka eivät kuulu kahteen edelliseen ryhmään. Avoimista hallituspaikoista tiedotetaan vuosittain julkisesti ja tavoitteena on, että hallituspaikkoja tavoitellaan aktiivisesti ja oma-aloitteisesti paikallisten asukkaiden toimesta. Pirityisten hallitus vastaa hallituksen itsearviointikyselyyn vuosittain ja kyselyn tulosten avulla hallitustyöskentelyä pyritään kehittämään tarvittavilla osa-alueilla.

Hallitus voi halutessaan perustaa avukseen erilaisia jaostoja tai työryhmiä. Vakiintuneina työryhminä Pirityisillä on ollut käytössä henkilöstö-, strategia- ja NuorisoLeader -työryhmät. Aktiivisinta toiminta on ollut henkilöstötyöryhmällä, jonka tehtäviin kuuluu yhdistyksen henkilöstöasioiden hoitaminen ja valmistelu päätöksentekoa varten. Nuoriso Leader -työryhmän tehtäviin kuuluu Nuoriso Leader-toimintamallin kehittäminen Pirityisten alueella sekä Nuoriso Leader- ja nuorten kannustustukihakemusten käsittely. Nuoriso Leader -toimintaa ei ole saatu käyntiin odotetulla tavalla, vaan on todettu, että sen vakituisehman toiminnan takaamiseksi tarvitaan hanke. Strategiatyöryhmä on perustettu Juurista Voimaa -strategian valmisteluvaiheessa, mutta vuonna 2024 se on tarvittaessa kokoontunut tai

kommentoinut muihin rahoituskausien strategioihin liittyvien asioiden kehittämiseksi, viimeisimpänä kauden 2014–2022 arviointi.

Hallituksen kokouksia tullaan pitämään vuonna 2025 noin 8–10 kertaa.

3.4 Nuorten kannustustuki

Pirityiset ry haluaa tukea toiminta-alueensa nuorten mahdollisuuksia harrastaa ja toteuttaa unelmiaan. Nuorten kannustustuen jakaminen on yksi keino, jolla haluamme korostaa alueemme nuorten tärkeyttä. Kannustustuella halutaan tukea esimerkiksi nuoren harrastus- tai muuta aktiivista toimintaa.

Nuorten kannustustuki otettiin käyttöön vuonna 2023 ja kannustustukien jakaminen pyritään vakiinnuttamaan vuosittaiseksi toimenpiteeksi. Tukeen käytetään Pirityisten stipenditilin varoja, joita esim. yhdistyksen jäsenet lahjoittavat yhdistykselle nuorten tukemiseksi. Nuorten kannustustuen jatkumisen takaamiseksi yhdistys voi ottaa vastaan avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja (hankittuaan tarvittaessa asianmukaisen luvan). Päätökset kannustustuen saajista tekee Nuoriso Leader -työryhmä, joka huomioi jaettavien kannustustukien mahdollisimman tasaisen jakautumisen Pirityisten toiminta-alueelle. Kannustustuen myöntäminen on harkinnanvaraista.

4 LEADER-TOIMINTA

Leader -metodi ohjaa Leader-toimintaryhmän toimintaa. Kantavana ajatuksena on paikallisen asiantuntemuksen ja osaamisen hyödyntäminen alueen kehittämistyössä. Leader -toiminta on paikallista yhteistyötä kotiseudun elinvoimaisuuden parantamiseksi. Alueen omista tarpeista kumpuavat tarpeet, ideat ja niistä kehittyvät hankkeet lisäävät alueen viihtyisyyttä, uusia työpaikkoja ja yrityksiä.

Pirityisten keskeisenä roolina on toimia paikallisen kehittämisen asiantuntijana ja mahdollistajina. Pirityiset aktivoi, käynnistää toimintaa, tukee yrittelijäisyyttä, rahoittaa hankkeita, jakaa osaamista ja verkottaa eri toimijoita keskenään. Pirityiset opastaa hanke- ja yritystukien hakijoita eri rahoitusmahdollisuuksista ja hakuprosesseista sekä eri rahoituslähteiden toimintaperiaatteista ja -käytännöistä. Leader-ryhmä tarjoaa neuvontaa ja koulutusta paikallisesta kehittämisestä alueen toimijoille. Hanketoimijoille, yrittäjille ja muille sidosryhmille järjestetään infotilaisuuksia sekä koulutusta strategiasta, tukimuodoista ja Leader-toiminnan mahdollisuuksista. Tavoitteena on lisätä paikalliseen ja maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista ja kokemusten vaihtoa eri maaseutualueiden välillä kansainvälinen yhteistyö mukaan lukien. Hankehakemuksia otetaan vastaan jatkuvasti, valintajaksot ja hallituksen kokoukset ohjaavat päätöksenteon aikataulua. Hanketoiminnan edistymistä ja strategian tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin strategian täyspainoisen toteutumisen ohjaamiseksi. Toiminnasta ja sen tuloksista tiedotetaan laajasti. Neuvontapalveluja ja hankeprosessia selkeytetään palvelumuotoilun keinoin.

4.1 Leader-toimisto ja henkilöstö

Pirityisten toimisto sijaitsee Kaustisella osoitteessa Kauppatie 2. Pirityisten toimisto on avoinna pääsääntöisesti maanantaista torstaihin klo 9–15 välisenä aikana sekä muina aikoina tarpeen mukaan ennalta sovitusti. Pirityiset aloitti vuonna 2024 uutena toimintana Kälviän sivupisteen, joka on ollut avoinna kerran kuukaudessa. Sivupistetoimintaa jatketaan vuonna 2025.

Pirityisillä on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa toiminnanjohtaja ja hankekoordinaattori sekä määräaikaisessa työsuhteessa tiedottaja. Henkilöresursseja voidaan väliaikaisesti kasvattaa käyttämällä harjoittelijoita, palkkaamalla määräaikaisia työntekijöitä, ostamalla palveluita tai tekemällä palvelusopimuksia.

4.2 Osaamisen lisääminen, koulutus

Yhdistyksen työntekijät ja hallituksen jäsenet osallistuvat MMM:n, Ruokaviraston, maaseutuverkostoyksikön ja mahdollisesti muiden tahojen järjestämään koulutukseen resurssien ja tarpeen mukaan. Erityisesti hallituksen uusia jäseniä kannustetaan osallistumaan heille suunnattuihin valtakunnallisiin koulutuksiin. Yhdistyksen hallitus

voi järjestää koulutustilaisuuksia ja kutsua luennoitsijoita vieraakseen. Omaa laatutyötä kehitetään mm. päivittämällä laatukäsikirja vastaamaan kuluvan rahoituskauden prosesseja sekä mittareita, jotta se saadaan paremmin hyödynnettyä toiminnan työkaluksi.

4.3 Tilaisuudet ja tapahtumat

Omat tapahtumat ja tilaisuudet sekä mukanaolo muiden tapahtumissa edistää Leader-toiminnan ja rahoituksen näkyvyyttä alueella. Vuonna 2025 järjestetään alueen asukkaille, yrittäjille ja yhteisöille suunnattuja tilaisuuksia, joissa kerrotaan Leader – rahoituksesta ja –tukimuodoista sekä toiminnasta, esitellään Juurista voimaa – strategiaa sekä neuvotaan alueen toimijoita hankkeiden suunnittelussa ja hakemisessa.

Hanketoteuttajille järjestetään vuosittain yhteiset hankkeiden päätöskahvit, joiden tarkoituksena on kertoa ja kuulla onnistumisen kokemuksista, epäonnistumisista ja hankkeiden tekemisen ilosta. Lisäksi järjestetään muita tilaisuuksia, joissa hanketoimijoiden on mahdollisuus tavata toisiaan, verkostoitua ja vaihtaa kokemuksia.

4.4 Viestintä

Ulkoinen viestintä

Pirityisten viestintään kuuluu viestintä omasta strategiasta, rahoituksen hakemisesta ja toiminnasta. Viestinnän keskeisenä tavoitteena on aktivoida uusia ja vanhoja toimijoita mukaan toimintaan ja oman alueen kehittäjäverkoston ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Viestinnällä pyritään aktivoimaan toimijoita hakemaan rahoitusta, tiedottamaan uusista kehittämismahdollisuuksista ja välittämään tietoa hankkeiden onnistuneesta toteuttamisesta ja hyvistä käytännöistä.

Uuden ohjelmakauden alussa viestinnässä korostettiin uusia rahoitusmahdollisuuksia, sähköisen Hyrrä-järjestelmän käyttöä ja siihen liittyviä muutoksia. Ohjelmakauden edetessä painopiste siirtyy tuloksien, hyvien käytänteiden ja vaikuttavuuden esille nostamiseen. Lisäksi esille tuodaan hyviä esimerkkejä paikallisesta kehittämisestä. Merkittävän osan viestinnästä muodostaa toimihenkilöiden aktiivinen liikkuminen ja näkyminen kentällä toimijoiden parissa antaen hankekohtaista neuvontaa sekä osallistuminen eri toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden tilaisuuksiin.

Vuonna 2025 pyritään löytämään uusia tapoja viestinnän tehostamiseksi ja viestintäyhteistyötä tehdään yhdessä eri tahojen kanssa. Kotisivujen toiminnallisuutta parannetaan entisestään ja hyödynnetään niitä paremmin tiedottamisessa.

Alueviestijä

Ohjelmakaudella 2023–2027 jokaisella ELY-keskusalueelle toimii alueviestijä, jonka tehtävänä on koordinoida viestintää sekä viestiä rahoituksen hakemisesta sekä

rahoituksen vaikutuksista. Viestintäyhteistyötä tehdään alueviestijän kanssa. Alueviestijän pääasiallisena tehtävänä on kehittää, suunnitella, organisoida, yhteensovittaa ja toteuttaa CAP-suunnitelman alueellista viestintää yhteistyössä ELY-keskuksen, Leader-ryhmien ja kuntien kanssa kokonaisvaltaisesti, koordinoitusti ja suunnitelmallisesti. Alueviestijä luo ja vahvistaa omalta osaltaan alueellista toimijoiden verkostoa ja tiedonkulkua. Vuonna 2025 tiivistetään yhteistyötä alueviestijän kanssa.

Sisäinen viestintä

Sisäisen viestinnän piiriin kuuluvat yhdistyksen toimihenkilöt, hallitus ja jäsenet. Sisäinen tiedottaminen tapahtuu lähinnä sähköpostin ja jäsenille suunnattujen jäsenkirjeiden kautta. Ulkoisen viestinnän keskeisiä kohderyhmiä on alueen yhdistykset, yritykset, potentiaaliset hankehakijat, alueen kunnat, oppilaitokset ja muut organisaatiot. Viestintä tapahtuu kotisivujen, somekanavien, tiedotteiden, raporttien, esitteiden ja uutiskirjeiden avulla. Viestintää toteutetaan myös yhteistyössä eri kumppaneiden, paikallismedian ja muiden Leader-ryhmien kanssa. Viestinnässä noudatetaan Leaderin yhteisiä viestintäohjeita sekä käytetään viestinnässä yhteisiä viestintämateriaaleja ja visuaalista ilmettä.

4.5 Juurista voimaa –strategia kaudelle 2023–2027

Uusi EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rahoituskausi alkoi vuonna 2023. Pirityiset ry on laatinut kehittämisstrategian Juurista voimaa 2023–2027. Paikallisella maaseudun kehittämisstrategialla määritellään alueen kehittämistä Leader-rahoituksella ohjelmakaudella 2023–2027.

Strategian perustana on yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen. Pirityisten kehittämisstrategian sisältö pohjautuu laaja-alaiseen, osallistavaan, alhaalta ylös -periaatteiden mukaisesti tehtyyn valmistelutyöhön. Strategian perustana on Pirityisten toiminta-alueen vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien tarkastelu sekä valmistelutyössä esiin nousseet kehittämistarpeet.

Strategian tavoitteena on maaseutualueen elinvoimaisuuden vahvistaminen, elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja maaseudun asukkaiden elämänlaadun parantaminen. Strategian avulla toteutetaan toimenpiteitä, joilla alueen asukkaiden ja yrittäjien osaamista, toimintaedellytyksiä ja yhteistoimintaa voidaan vahvistaa niin, että edellytykset hyvään elämään ja sujuvaan arkeen täyttyy maaseudulla. Tavoitteena on parantaa alueen asukkaiden hyvinvointia yhteisöllisyyden, osallisuuden ja osaamisen lisäämisen kautta hyödyntäen luonnon, liikunnan ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia. Strategia ohjaa toteuttamaan hankkeita, joilla parannetaan alueen asukkaiden tietoisuutta omasta ympäristöstä ja sen hyödyntämisestä kestäväällä tavalla.

Juurista voimaa -strategian painopisteet ja läpileikkaavat teemat

- **Painopisteet:**

1. **Elinvoimaiset elinkeinot** Tavoitteena on tukea uusien yritysten käynnistämistä ja kehittää jo olemassa olevien yritysten kilpailukykyä, kannattavuutta ja kansainvälistymistä.
2. **Inspiroiva kotiseutu** Tavoitteena on vahvistaa maaseudun elinvoimaa ja parantaa toimintaympäristöä viihtyisäksi ja toimivaksi.
3. **Hyvinvoivat yhteisöt** Tavoitteena on parantaa alueen asukkaiden hyvinvointia yhteisöllisyyden, osallisuuden ja osaamisen lisäämisen kautta hyödyntäen luonnon, liikunnan ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia.
4. **Ympäristöviisas maaseutu** Tavoitteena on lisätä ympäristötietoisuutta, hyödyntää ympäristöä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla sekä parantaa ympäristön tilaa.

- **Läpileikkaavat teemat:**

- Kestävä kehitys,
- Älykkäät kylät,
- Nuoret ja
- Kansainvälisyys.

Juurista Voimaa -strategian toteutuman tilannekuva vuoden 2024 lopussa:

Pirityisten hallitus on tehnyt rahoituskaudella 2023–2027 myönteisen lausunnon yhteensä 79 hakemukselle, joista 45 on yritystukia ja 34 on yleishyödyllisiä hankkeita. Hakijoista yli puolet on uusia hakijoita. Hakemuksia on saapunut jokaisesta kunnasta. Pirityisten hallitus seuraa säännöllisesti strategian toteutumista. Elinvoimaiset elinkeinot, Inspiroiva kotiseutu ja Hyvinvoivat yhteisöt -painopisteiden mukaisia hankkeita on saapunut hyvin. Ympäristöviisas maaseutu -teemaan hakemuksia on saapunut vähemmän ja tähän tulee suunnata aktivointia. Läpileikkaavista teemoista Kestävä kehitys toteutuu kaikissa hankkeissa. Nuoret, kansainvälisyys ja älykkäät kylät -teemoihin kuuluvia hakemuksia on vähemmän. Nämä teemat on tunnistettu strategian valmistelun yhteydessä merkittäviksi Pirityisten toiminta-alueella. Teemoihin liittyvää aktivointia tulee lisätä, tai tarvittaessa etsiä sopivia rahoituskanavia omille hankkeille.

4.2 Omat hankkeet: Toimintaraha & Siirtymäkauden toimintaraha

Toimintarahalla mahdollistetaan paikallisen kehittämisstrategian mukainen Leader-ryhmän toiminta sekä lisätään paikallisten toimijoiden aktiivisuutta ja tietämystä Leader-toiminnasta. Yhdistyksen Leader-toimintaan liittyvät aktivointi-, tiedotus-, koulutus- ja hallintokustannukset katetaan toimintaraha-hankkeena. Rahoitus koostuu Euroopan Unionin maaseuturahaston, Suomen valtion kansallisesta ja alueen kuntien

rahoituksesta. Vuonna 2025 Pirityisillä on kaksi toimintaraha-hanketta, joita toteutetaan päällekkäin. Siirtymäkauden toimintarahalla jatketaan ohjelmakauden 2014–2020 tehtäviä sekä suljetaan ohjelmakausi. Uuden kauden Juurista voimaa – toimintarahalla toteutetaan yhdistyksen toimintaa, joka liittyy rahoituskauden 2023–2027 aktivontiin, neuvontaan ja rahoitukseen.

5 ALUEKEHITYS

Yhdistyksen aluekehitystoiminta on hankkeiden toteuttamista joko Leader-rahoitteisina tai muiden rahoituslähteiden kautta haettuna. Aluekehitystoiminta on myös vaikuttamista verkostoyhteistyön ja viestinnän kautta.

5.1 Sidosryhmätoiminta

Pirityisten toiminnassa keskeistä on laaja yhteistyö, avoimuus ja paikallisten toimijoiden verkottaminen. Verkostoituminen vahvistaa muiden Leader-periaatteiden toteutumista sekä tukee paikallisen kehittämisstrategian tavoitteiden saavuttamista. Verkostot syntyvät ihmisten välisistä yhteyksistä: työntekijät, hallituksen ja yhdistyksen jäsenet muodostavat alueelle laajapohjaisen verkoston, joka toimii pohjana kehittämistyölle. Kumppanuuksien avulla haetaan uusia toimijoita, uusia toimintamalleja, uutta osaamista, uusiutumista, resurssien kasvattamista sekä suuremman vaikuttavuuden aikaansaamista. Mitä laajempi joukko paikallisia ihmisiä osallistuu Leader-ryhmän toimintaan, sitä laajemmat ja vahvemmat verkostot Leader-ryhmällä on ja sitä vaikuttavampaa toiminta on.

Pirityiset ry tekee yhteistyötä alueen sisällä, alueiden välillä, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kunkin tilanteen ja tavoitteen vaatimalla tavalla. Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina ovat toiminta-alueen asukkaat ja yhdistykset, kunnat, Pohjanmaan ELY-keskus ja lähialueen Leader -ryhmät, Kaustisen seutukunta, Kokkolan seudun kehitys, Keski-Pohjanmaan liitto ja alueen muut kehittäjäorganisaatiot, kuten Keskipohjalaiset kylät ry ja Kosti ry. Keski-Pohjanmaan alueella toimivilla Leader-ryhmillä on varsinaisen jäsenen paikka maakunnan yhteistyöryhmässä. Edustus on vaihtuva Leader-ryhmien toiminnanjohtajien kesken. Pirityisten työntekijät osallistuvat aktiivisesti eri hankkeiden ohjausryhmätyöskentelyyn.

5.2 Leader-yhteistyö

Pohjanmaan ELY-keskus

Pirityiset tekee tiivistä yhteistyötä Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa. ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien yhteistyösopimuksessa on sovittu mm. maaseudun rahoituksen työnjaosta, yhteensovittamisesta ja alueellisista linjauksista sekä viestinnästä. Yhteistyösopimuksessa on myös avattu yhteistyöhön liittyviä toimintatapoja ja -rakenteita.

Kalaleader

Pirityiset on mukana Perämeren rannikon Kalaleader-ryhmässä, joka on yksi manner-Suomen kymmenestä Kalaleader-ryhmästä. Sen toiminta-alue kattaa rannikon kunnat Kokkolasta Tornioon, yhteensä 14 kuntaa ja Pirityiset on mukana toiminnassa Kokkolan osalta. Kalaleader-jaosto ohjaa Kalaleader-toimintaa. Jaoston jäsenet valitaan alueellisten Leader-ryhmien esityksestä, jäsenet edustavat kattavasti koko Perämeren rannikon Kalaleaderin aluetta sekä monipuolisesti kalatalouden eri sektoreita ja muita kalatalouden kehittämisessä tärkeitä sidosryhmiä. Rahoitus ko. toimintaan tulee Euroopan meri-, kalatalous-, ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) sekä alueen kunnilta. Lisäksi paikallisen Kalaleader-strategian toteuttamiseen käytetään EMKVR:n suoria tukia investointien osalta. Perämeren rannikon Kalaleaderiä hallinnoi Oulunseudun Leader. Vuonna 2025 tiivistetään yhteistyötä ja tiedonvaihtoa Kalaleaderin kanssa.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisellä yhteistyöllä tavoitellaan ratkaisuja toiminta-alueen kehittämiseen sekä yhteistyötä eri maiden maaseutualueiden välillä. Pirityisten tavoitteena on, että alueen toimijat tietävät kansainvälistymiseen liittyvistä mahdollisuuksista sekä partnerihauista. Pirityiset voi toimia apuna löytämään kansainvälisiä kumppaneita alueen toimijoita kiinnostaviin hankkeisiin. Kansainvälistymisen tukemisessa hyödynnetään Maaseutuverkostopalveluiden ja Euroopan maaseutuverkoston tarjoamia tiedotus- ja verkostoitumistilaisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan myös kansainvälisiin seminaareihin ja etsitään niiden kautta uusia yhteistyömahdollisuuksia alueelle.

5.3 Nuoriso Leader -rahoitus

Pirityiset aloitti vuonna 2024 Nuoriso Leader-rahoituksen. Nuoriso Leader-rahoituksen tavoitteena on tehdä Leader- ja hanketoimintaa tutuksi alueen nuorille sekä kannustaa käynnistämään uutta omaehtoista vapaa-ajan toimintaa. Rahoitusta myönnetään nuorten omiin projekteihin, joissa nuoret ovat itse tekijöinä. Nuoriso Leader rahoitusta jatketaan vuonna 2025 ja sitä lähdetään kehittämään toiminnallisempaan suuntaan.

5.4 Suunnitteilla olevat omat hankkeet

Vuoden 2025 tavoitteena on käynnistää oma hanke maaseudun nuorten aktivoimiseksi. Yhtenä hankkeen keskeisenä tavoitteena on tutustuttaa nuoria paikalliseen omaehtoiseen kehittämiseen ja luoda alueella Nuoriso Leader -toimintamalli. Hankkeen tavoitteena on lisätä paikallistasolla nuorten osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia heidän omista tarpeistaan ja lähtökohdistaan lähtien. Tavoitteena on saada nuoret osallistumaan ja sitoutumaan kehittämistyöhön tekemisen kautta. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta, identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta sekä lisätä nuorten itsevarmuutta, suvaitsevaisuutta ja kielitaitoa.

6 SEURANTA JA ARVIOINTI

Seuranta ja arviointi ovat oleellinen osa kehittämistyötä ja hyvää toimintatapaa. Säännöllinen seuranta auttaa täsmentämään suunnitelmia, havaitsemaan muutostarpeita ja ennakoimaan riskejä. Tätä työtä tekevät paitsi toimintaryhmän työntekijät ja hallitus, myös kiinteänä yhteistyökumppanina toimiva alueemme maaseudun kehittäjien verkosto. Toimintasuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan Pirityisten hallituksen kokouksissa.

Ohjelmakauden aikana tarkastellaan vuosittain rahoituksen kiinnostavuutta, toteutuneiden ja käynnissä olevien kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuutta sekä arvioidaan ohjelman tavoitteiden toteutumista. Hankkeita seurataan neuvonnan, ohjausryhmätyön sekä maksatushakemusten ja raportoinnin yhteydessä. Laadullisia ja määrällisiä mittareita tarkastellaan vuosittain vuosiraportissa.

Talousseuranta on jatkuvaa liittyen sekä myönnettävään Leader-rahoituskehikseen että yhdistyksen omaan hanketoimintaan.

6.1 Ulkoinen arviointi kausista 2014–2022

Pirityisten teettämä ulkoinen arviointi valmistuu alkuvuodesta 2025. Arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten Pirityiset on onnistunut toiminnassaan edistääkseen strategian toteutumista ja Leader-toiminnan tunnettavuutta alueella. Toinen keskeinen toimintaa koskeva arviointikohde on, miten Leader -rahoituksella saadut tulokset vastaavat Juurevat kylät -kehittämisstrategiassa 2014–2022 asetettuihin teemoihin, toimenpiteisiin ja tavoitteisiin.

Haastattelujen ja kyselyiden tulosten avulla saadaan tietoa siitä, millaisena Pirityiset nähdään keskeisten sidosryhmien parissa toimijana ja aluekehittäjänä. Arviointi tuottaa tietoa myös hanketoiminnan vaikuttavuudesta. Arvioinnin tuloksena saadaan nostettua esiin ohjelmakauden 2014–2022 aikana päätöksen saaneiden hankkeiden tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta ja niiden merkitystä alueen elinvoimaan. Lisäksi arvioinnin tuloksena saadaan tietoa siitä, mitkä tekijät ja mekanismit ovat vaikuttaneet hankkeiden tuloksekkaaseen toteutukseen ja millä tavalla hankkeet ovat vaikuttaneet hakijoiden omaan toimintaan. Tuloksia käydään läpi hallituksen kehittämisspäivässä alkuvuodesta 2025 sekä sidosryhmille tarkoitettussa miniseminaarissa. Arvioinnin toteuttajana on NordEval.

7 TALOUS

7.1 Leader-toiminta

Leader-toimintaan liittyvät toimenpiteet (kuten aktivointi-, tiedotus-, koulutus- ja hallinnointikustannukset) katetaan Leader-ryhmälle osoitetulla toimintarahoituksella. Rahoitus koostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoitusosuuksista.

Tällä hetkellä käynnissä on kaksi toimintaraha-hanketta, joita toteutetaan rinnakkain: Siirtymäkauden toimintaraha ja Juurista voimaa -toimintaraha. Siirtymäkauden toimintarahahanke ulottuu 30.4.2025 saakka. Siirtymäkauden toimintarahalla jatketaan ohjelmakauden 2014–2020 tehtäviä sekä suljetaan ohjelmakausi. Uuden kauden Juurista voimaa -toimintarahalla toteutetaan yhdistyksen toimintaa, joka liittyy rahoituskauden 2023–2027 aktivointiin, neuvontaan ja rahoitukseen.

Siirtymäkauden toimintaraha päättyy ja sille haetaan loppumaksatusta vuoden 2025 aikana.

Meneillään olevan Juurista voimaa -rahoituskauden toimintaraha on kiinteämääräinen osuus Leader-ryhmän julkisesta rahoituskehiksestä. Toimintarahan maksu perustuu paikallisen kehittämisstrategian toteutumisen etenemiseen, jota arvioidaan Leader-ryhmän kautta haettujen hanke- ja yritystukien maksatusten etenemisen perusteella. Osa toimintarahasta on haettu ja maksettu Pirityisille ennakkona.

Leader-toiminnan rahaliikenteestä suuri osa on hankkeille maksettavan Leader-tuen sisältämää kuntarahaosuutta, joka kulkee yhdistyksen kautta ja jota maksetaan hankkeille Pohjanmaan ELY-keskuksen maksupyyntöjen mukaan. Pirityisten toiminta-alueen kunnat ovat sitoutuneet Leader-rahoituksen kuntarahaosuuteen kaudelle 2023–2027. Kuntarahan määrä perustuu kunnan asukasmäärään ja Pirityiset laskuttaa kuntarahan alueen kunnilta kaksi kertaa vuodessa.

Hankerahoituksen EU- ja valtio-osuudet eivät näy Pirityisten rahaliikenteessä, sillä ko. osuudet maksetaan hankkeille Pohjanmaan ELY-keskuksen tekemien maksupäätösten mukaan Ruokaviraston toimesta.

7.2 Yhdistystoiminta

Yhdistystoiminnan tulot koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista. Yhdistystoiminnan menot syntyvät sääntömääräisistä kokouksista sekä muista yhdistyksen omaan toimintaan kohdistuvista kuluista, kuten muistamisista.

7.3 Stipendi-tili, Nuorten kannustustuki

Stipenditilin tulot ovat pääasiassa esimerkiksi yhdistyksen jäsenten lahjoituksia nuorten toiminnan tukemiseksi. Nuorten kannustustuen jatkumisen takaamiseksi

yhdistys voi ottaa vastaan avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja (hankittuaan tarvittaessa asianmukaisen luvan). Stipenditilille voidaan kohdentaa myös muita yksittäisiä tuloja.

Hallitus päättää vuosittain paljonko nuorille kohdennettuja kannustustukia jaetaan. Nuorten kannustustukien jakaminen kirjataan toimintasuunnitelmaan ja talousarvioon hallituksen päätöksen mukaisesti.

7.4 Nuoriso Leader

Nuoriso Leader-rahoituksen tavoitteena on tehdä Leader- ja hanketoimintaa tutuksi alueen nuorille sekä kannustaa käynnistämään uutta omaehtoista vapaa-ajan toimintaa. Rahoitusta myönnetään nuorten omiin projekteihin, joissa nuoret ovat itse tekijöinä. Tukea voidaan myöntää 100–400 € eli 90–100 % projektin kustannuksista. Nuoriso Leader -toiminta on Pirityiset ry:n hallinnoimaa toimintaa ja se rahoitetaan alueen kuntien Pirityisille tähän tarkoitukseen myöntämästä kuntarahasta. Hakuaika on neljä kertaa vuodessa eli helmikuun, toukokuun, syyskuun ja marraskuun loppuun mennessä. Nuoriso Leader -toiminnan aloittamiseksi perustetaan työryhmä, joka käsittelee hakemukset ja on mukana kehittämässä Nuoriso Leader -toimintamallia Pirityisten alueella.

7.5 Aluekehitys

Tällä hetkellä Pirityiset ry:llä ei ole käynnissä Leader-toimintarahaa ulkopuolisia hankkeita. Kehittämissyhdystys Pirityiset ry voi tarvittaessa hallinnoida omia hankkeita, joilla tuetaan paikallisen kehittämisstrategian toteutumista.

TALOUSARVIO 2025

Leader-toiminta

Menot	Yhteensä	Juurista	
		Siirtymäkauden voimaa toimintaraha	toimintaraha
Henkilöstökulut	132 760,00 €	22 760,00 €	110 000,00 €
Ostopalvelut	21 500,00 €	11 500,00 €	10 000,00 €
Vuokrat	14 000,00 €	2 000,00 €	12 000,00 €
Matkakulut	8 800,00 €	1 800,00 €	7 000,00 €
Muut kustannukset	10 600,00 €	4 600,00 €	6 000,00 €
Yhteensä	187 660,00 €	42 660,00 €	145 000,00 €
Tulot			
RAHOITUS			
EU + valtio osuus	150 128,00	34 128,00	116 000,00
Kuntarahoitus	37 532,00	853 200,00	29 000,00
Julkinen kokonaisrahoitus	187 660,00	42 660,00	145 000,00

Yhdistystoiminta

Tulot	
Jäsenmaksutulot	1 400,00 €
Muut tulot	100,00 €
Yhteensä	1 500,00 €
Kulut	
Henkilöstökulut	500,00 €
Muut kulut	1 000,00 €
Yhteensä	1 500,00 €

Stipenditili, Nuorten kannustustuki

Tulot	500,00 €
Menot	500,00 €

Nuoriso Leader

Tulot (kuntaraha)	4 000,00 €
Menot	4 000,00 €